

ALLE TIPS VAN DE CONTROLEURS

In onze nieuwsbrief verschenen de voorbije maanden heel wat tips van de controleurs om de invoer te verbeteren. In dit document vinden jullie al deze tips gebundeld terug.

Nog niet ingeschreven op de maandelijkse nieuwsbrief? Dat kan via <https://sosantwerpen.be/contact/>

December

Hulpdocumenten - Wat moet ik nu weer doen als er een streep in het register staat? Welke doodsoorzaak is dat precies? En welke dokter kan dat zijn? Het handschrift in de doodsoorzakenregisters is niet altijd even duidelijk. Daarom hebben we verschillende hulpdocumenten opgesteld die de invoer van de gegevens vergemakkelijken. Wanneer je de 'Ctrl' en 'F'-toetsen samen indrukt, kan je snel de lijst van geneesheren, doodsoorzaken of beroepen doorzoeken. Alle beschikbare hulpdocumenten vind je op de [projectpagina van S.O.S. Antwerpen](#).

Invoerinstructies - De invoerinstructies per invoerperiode kan je op de [projectpagina](#), in de linkerkolom, terugvinden.

Forum - Ondertussen dragen veel vrijwilligers ook hun steentje bij op het Vele Handen [forum](#) door anderen te helpen bij het ontcijferen van sommige handschriften, aan te duiden hoe ze gegevensverlies kunnen vermijden en de invoer kunnen vereenvoudigen. Dat doet ons veel plezier!

Vragen - Natuurlijk staan ook wij verder paraat om jouw vragen te beantwoorden op het forum en in onze mailbox. Als je het volgnummer en het jaartal bij je vraag zet, kunnen wij je scan sneller vinden. Ga zeker eens een kijkje nemen bij de 'Tips' op het forum.

Suggesties - Uiteraard kan je zelf ook nog suggesties aanreiken! Kwam je speciale doodsoorzaken of opmerkelijke zaken tegen waarover je graag iets meer wil weten of waar je zelf kennis van hebt? Of heb je een andere tip of vraag? Aarzel niet, en stuur ons een bericht op sosantwerpen@ugent.be. We zijn benieuwd!

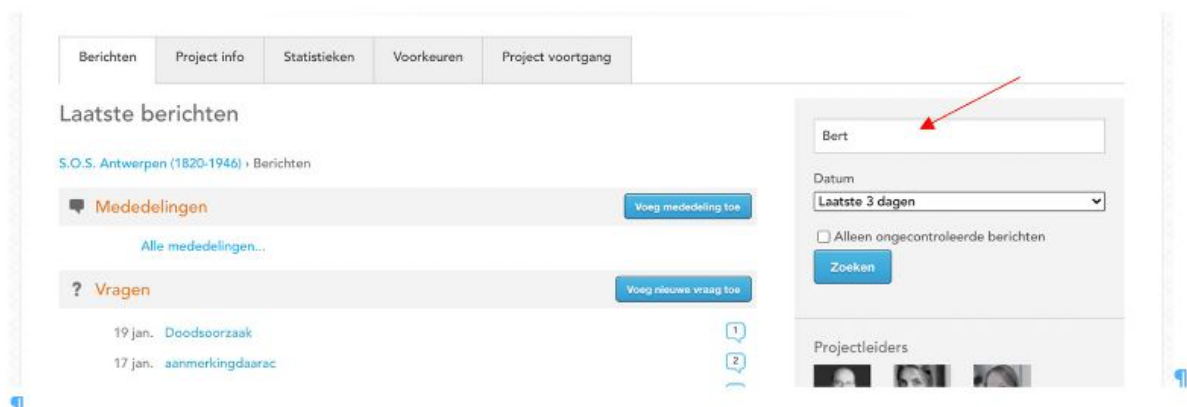
Januari

Onze controleurs wijzen op enkele vaak voorkomende fouten en delen graag enkele suggesties mee:

Een deels ingevoerde scan per vergissing doorsturen - Het kan gebeuren dat je per vergissing tweemaal de entertoets indrukt en de deels ingevulde scan verstuurt. Dat is uiteraard zonde van het geleverde werk. Het projectteam heeft bij Vele Handen gevraagd om dit aan te passen, maar dat is helaas niet mogelijk, aangezien de aanpassing dan voor alle projecten geldt. Invoerder Louis Lancel gaf echter een nuttige tip die vroegtijdig verzenden voorkomt. Vul

bewust een verplicht keuzeveld (zoals burgerlijke staat of geslacht) op de eerste regel NIET in zolang je gegevens van de scan invoert. Dat veld vul je pas helemaal op het einde in wanneer je de scan wil afronden en verzenden. Bij het gebruik van de dubbele enter tijdens het invoeren zal je dan een foutmelding krijgen omdat een verplicht veld niet is ingevuld en wordt de scan niet verzonden. Veel dank, Louis!

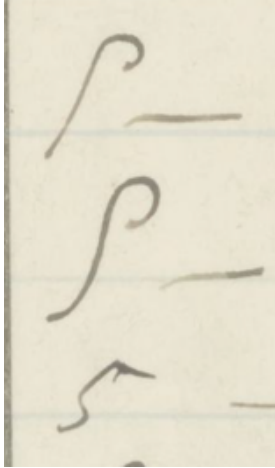
Het antwoord op je vraag in het forum terugvinden - Wanneer er in het forum nieuwe vragen van andere invoerders worden gesteld, geraakt het antwoord op jouw vraag onderaan in de lijst. Dan wordt het moeilijker om het antwoord op je vraag terug te vinden. Als je aan de rechterkant in het zoekscherm 'jouw naam' invult, kom je snel op al je vragen en de antwoorden.

Doodgeboren kinderen - Zoals jullie opmerkten komen er zeer regelmatig doodgeboorten voor in de registers. De gegevens van hun overlijden (hoeveel maanden de moeder het kind droeg en hoelang het kind leefde) werden vaak over verschillende kolommen heen genoteerd. Wij vragen om alle informatie in de kolom doodsoorzaak in te voeren. Op die manier voert iedereen op dezelfde manier in en verloopt de controle vlotter.

De letter 'y' - In Vlaanderen werd 'y' in de negentiende en aan het begin van de twintigste eeuw veelvuldig gebruikt in woorden en namen waar we vandaag een 'ij' zouden schrijven. Het is de bedoeling dat dit ook zo wordt ingevoerd. 'Mannelyk kind' wordt dus niet 'Mannelijk kind' bij de invoer. Wanneer er duidelijk twee puntjes staan is het natuurlijk wel aangewezen om een 'ij' in te voeren. Zelf waren de ambtenaren van de stad ook niet bijzonder consequent. Dat zie je bijvoorbeeld aan de naam van begrafenisondernemer Brydenbach, die te pas en te onpas met een 'y' of 'ij' werd genoteerd.

Het cijfer '5' - Dit cijfer lijkt in de negentiende-eeuwse schrijfwijze erg op een 9 of hoofdletter P, maar het is wel degelijk een 5. Je ziet dit op de bijgevoegde afbeelding, waar driemaal een vijf te zien is.

Kijktip - Als afsluiter geven we jullie graag ook nog een televisietip mee van vrijwilligers Anne Lostrie en Dominique Vander Sickel, namelijk de Duitse televisiereeks Charité gebaseerd op het ziekenhuis Charité in Berlijn rond 1888. Een aanrader voor wie geabonneerd is op Netflix en graag meer wil leren over ziekten uit het verleden en de zoektocht naar efficiënte behandelingen. Ook het vervolg Charité at War dat zich tijdens de Tweede Wereldoorlog afspeelt, is de moeite waard!

Februari

The devil is in the detail – Hoe nauwkeuriger het indexeren gebeurt, hoe vlotter de controle verloopt. Neem dus de tijd en lees aandachtig wat er staat. Veel kleine foutjes kunnen op die manier vermeden worden. Maak bijvoorbeeld van 'Janssen' geen 'Janssens' en van 'Constantinus' geen 'Constantius'.

Hulpdocumenten – Onder het tabblad 'Project info' kan je enkele erg nuttige hulpdocumenten terugvinden zoals lijsten met doodsoorzaken, namen van begrafenisondernemers en artsen. Kan je iets niet lezen? Raadpleeg dan deze lijsten en gebruik de Ctrl. + F functie om op zoek te gaan naar het juiste woord.

Koppelteken - Vaak wordt bij de registratie- en overlijdensdatum het cijfer gevolgd door een koppelteken ". Wanneer op de vorige lijn dezelfde datum staat, kan je enkel het koppelteken " intikken. Op die manier wordt automatisch dezelfde datum gegenereerd. Indien er een nieuwe datum staat, vragen we wel om ook de maand te noteren.

Superscript - Soms worden woorden in superscript geschreven, zoals bijvoorbeeld St Elisabethgasthuis. We weten dat niet iedereen de mogelijkheid heeft om woorden in superscript te schrijven, daarom vragen we om letters in superscript met een punt aan te duiden. St Elisabethgasthuis wordt dan S.t Elisabethgasthuis en M^{ie} (afkorting voor Marie) wordt M.ie.

Burgerlijke stand – De kolom met de afkortingen van de burgerlijke stand van de overledenen is vaak moeilijk leesbaar. Let erop dat zowel de afkorting 'echt.' als 'geh.' verwijzen naar 'echtgenoten'. Hier moet dus 'gehuwd' worden ingevoerd en niet '(echt)scheiding'. Scheidingen kwamen erg weinig voor en werden daarom doorgaans voluit genoteerd

(‘gescheiden’, ‘echtscheiding’, ‘séparé’). Heel af en toe wordt de burgerlijke stand ook in het Frans genoteerd. Zie je bijvoorbeeld v^e staan, dan is dit een afkorting voor *veuve* en mag je dus weduwe/wedunaar selecteren in het dropdown menu.

Maart

Lege kolom geslacht - De alleroudste doodsoorzakenregisters staan sinds enkele weken online en zij brengen nieuwe uitdagingen met zich mee. Bij de scans vanaf 1861 werd de kolom geslacht systematisch leeg gelaten. Wij vragen echter dat jullie op basis van de voornaam het toepasselijke geslacht uit de keuzelijst selecteren. Let er dus op dat jullie deze kolom wel invullen, zelfs als deze niet is ingevuld in de bron.

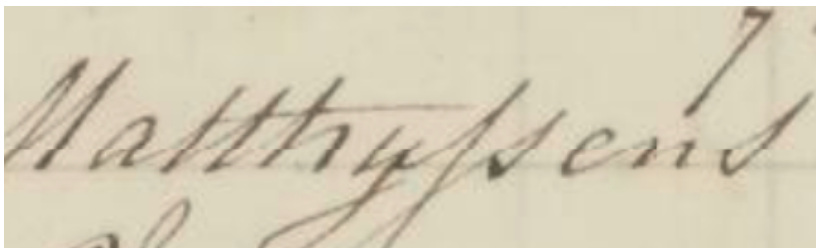
Lege velden – Om het invoeren zo vlot mogelijk te laten verlopen vragen wij om een leeg veld in te vullen met een eenvoudig liggend streepje (-). Hierin wijkt ons project af van vele andere projecten op VeleHanden. Daardoor komen we nog vaak underscores (_), hekjes (####) of streepjes tussen aanhalingstekens tegen (“-“). Een streepje - is echter voldoende.

Kolom toelichting- Gebruik deze kolom uitsluitend voor commentaar of opmerkingen die niet in de voorgaande kolommen thuishoren. Het komt wel vaker voor dat tekst uit de kolom Aanmerkingen per vergissing hier wordt ingevoerd.

Potloodkruisjes en streepjes – in het aanmerkingenveld duiken wel eens potloodkruisjes (x) of schuine strepen (/) op. Deze hoeven niet te worden ingevoerd.

M voor militair - In de registers van de jaren 1820 wordt soms een kleine letter m genoteerd voor de familienaam. Deze m wijst hoogstwaarschijnlijk naar het feit dat de overledene een militair was. De letter m mag in het veld familienaam genoteerd worden voor de familienaam.

Dubbele ss - In oude handschriften lijkt een dubbele ss erg hard op fs. Noteer dit als ss.

Matthyssens

Vragen op het forum – Geef, wanneer je een vraag stelt op het forum, in de titel reeds het scannummer, het jaar en het regelnummer door. Zo zien invoerders en controleurs die dezelfde scan verwerken, meteen om welke scan het gaat en kunnen zij vlot helpen zoeken.

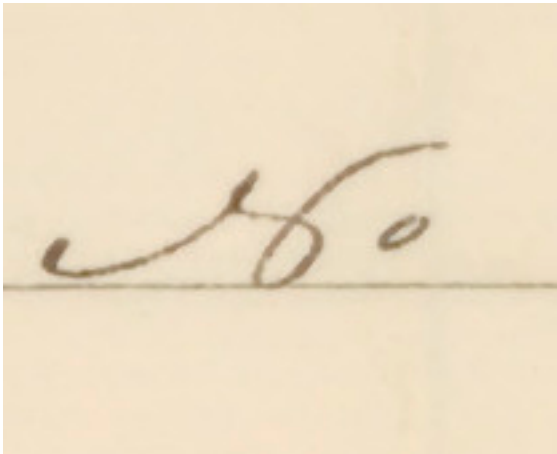
April

1911 en 1917 - De doodsoorzaken van het jaar 1911 en 1917 werden in hetzelfde boek genoteerd. Daarom is het mogelijk , wanneer je doodsoorzaken uit 1917 invoert, een pagina

krijgt met overledenen uit 1911. Je mag deze scans op dezelfde wijze invoeren als alle andere. Wij zorgen ervoor dat de jaren 1911 en 1917 achteraf uit elkaar worden gehaald.

Schepenen en burgermeesters - In de kolom met aanmerkingen staan weleens namen in blauw potlood genoteerd. Vergeet deze niet te noteren. Het gaat om ambtenaren van de stad die de overlijdensakte ondertekenden. Enkele vaak voorkomende verwijzingen zijn Mr. Albrecht, Mr. Cools, Mr. Cauwenbergh, Mr. Van Kuyck, Mr. Goemaere en Heer Burgemeester.

N – In de registers uit de periode 1860 - 1869 staat bij de doodgeboren kinderen dikwijls een letter N of N° tussen de doodsoorzaken. Deze letter N is een afkorting van *numéro*. In voorgaande jaren zien we inderdaad dat doodgeboren kinderen een volgnummer krijgen in plaats van een doodsoorzaak. In de registers uit deze periode geraakt deze werkwijze gaandeweg in ongebruik, waardoor de vermelding *numéro* niet meer wordt gevolgd door een nummer. De letter mag gewoon genoteerd worden als N.

Mei

Registers van 1922, 1923 en 1924 - In de registers van 1922, 1923 en 1924 bevat de kolom 'volgnummer van de ziekte' ook namen van begraafplaatsen en begrafenisondernemers. Net als de andere gegevens mogen jullie deze inlichtingen exact overnemen, d.w.z. in de kolom waar ze staan.

Moeilijk leesbaar - Om moeilijk leesbare namen en beroepen op te sporen, kunnen jullie gebruik maken van dagbladen. Daarin staat een vaste rubriek van overlijdens. Er zijn twee websites waar Antwerpse kranten zijn te raadplegen:

- De Gazet van Antwerpen (enkel toegankelijk voor abonnees en voor aangesloten leden van openbare bibliotheken in de provincie Antwerpen): <http://www.archiefgazetvanantwerpen.be> . In de rubriek "Burgerlijke stand van Antwerpen", die vanaf circa 1893 bijna dagelijks verscheen, werden de namen van de overledenen op het grondgebied van de stad vermeld. Doorgaans verscheen de naam enkele dagen na het overlijden (bv. overledenen op 19 mei werden gepubliceerd in de krant op 24 mei).

- Belgicapress: www.kbr.be/nl/belgica-press. Op deze site van de Koninklijke Bibliotheek staan scans van 112 kranten, waaronder de Antwerpse bladen Het Handelsblad (1844-1950), De Koophandel (1864-1885), de Gazet van Antwerpen (1911-1950), De Schelde (1919-1936) en De Volksgazet (1921-1950). Iedereen kan de kranten tot 1918 vrij raadplegen. Daarenboven zijn een selectie van meer recente kranten raadpleegbaar voor wie een (gratis) account bij de Koninklijke Bibliotheek aanmaakt. De dagbladen zijn integraal raadpleegbaar tot 1950 voor universiteiten.

Dodgeboren kinderen – In de registers voorafgaand aan 1870 krijgen doodgeboren kinderen geen doodsoorzaak maar een volgnummer. Vanaf circa 1850 werd dit nummer niet langer genoteerd maar stond er enkel “N°”, een afkorting van “numéro”. Verwar deze notatie niet met de afkorting voor “Idem”, “Id”.